

BIBLIOTEKA
HISPANICA

Izdavač
Čigoja štampa

Za izdavača
Žarko Čigoja

Urednik
Neva Saravija

Prevod
Nenad Perišić

Priprema i štampa

Čigoja
S T A M P A

office@cigoja.com
www.cigoja.com

Tiraž
1000

ISBN 978-86-531-0726-0

KARLES
KASAŽUANA

POSLEDNJI ČOVEK
KOJI JE GOVORIO
KATALONSKI

Beograd, 2021

Naslov originala:

Carles Casajuana

L'ÚLTIM HOME QUE PARLAVA CATALÀ

Copyright © Carles Casajuana, 2009.

Copyright © za srpski jezik *Čigoja štampa*, 2021.

Prevod knjige podržao je Institut Ramon Ljulj.

*Margariti,
Marti i Andrei*

Ako kroz sto godina naš jezik bude uopšte i postojao...

Vitold Gombrovič

Književnost ne služi ničemu ali je istovremeno i krajnje neophodna.

Filip Rot

Prvi znak je bila prazna čaša jogurta okrenuta naopako, ispred stana broj dva na drugom spratu. Dok je silazio dole da nešto pojede, Ramon Balager je mehanički šutnu, gurajući je niz stepenice ni ne misleći na nju. Okrenuo se i pogledao kroz polomljena stakla prozora koji je bio okrenut ka unutrašnjem dvorištu i tek onda se zapita otkud taj jogurt tu. U celoj zgradi ne živi niko osim njega. Osim njegovog stana, stana broj dva na petom spratu, svi ostali stanovi su prazni. Znači, neko je ušao sa ulice i iz nekog razloga se popeo na drugi sprat da popije jogurt? Teško. Ulazna vrata od zgrade se ne zaključavaju i može da uđe svako kome to padne napamet, ali ako bi neko pozeleo da unutra popije jogurt, logično bi bilo da je to uradio na samom ulazu, ili sedeći na prvih nekoliko stepenika, a ne na odmorištu na drugom spratu. Da nije neka nova Soterasova smicalica kako bi ga izbacio? E, pa on je spreman.

Izašao je na ulicu i zaputio se ka bližem od dva bara u kojima obično jede, od kada se jednog jutra, sredinom oktobra, probudio i shvatio da su mu ukinuli plin. Seo je za šank i poručio meni dana, tražeći pogledom neke od dnevnih novina koje su bile na raspolaganju gostima. Čaše od jogurta se ne penju same uz stepenice. To mora da je Soteras, nema ko drugi.

Taj nesretnik je sklon tome da baca najneverovatnije mamce. Od kada je uspeo da otera sve stanare osim njega, stalno mu zagorčava život ne bi li i njega izbacio. Ostavio ga je bez plina, lift ne radi, brava od ulaznih vrata u zgradu je polomljena, poštanski sandučići su razvaljeni, a stakla na prozorima stepeništa koji gle-

daju na dvorište su skoro sva porazbijana. Čitava zgrada je prizor nemilosrdnog maltretiranja.

Pre osam meseci Balager je ljubazno odbio Soterasovu ponudu za otkup njegovog stana. Posle još mesec i po dana, odbio je i drugu, ne shvatajući da je Soteras, koji već godinama ne živi u zgradi, kupio sve ostale stanove, služeći se pravnim začkoljicama i niskim udarcima koje je sada primenjivao i na njemu, sve do dana kada se pojavio pred njegovim stanom i bez uvijanja mu saopštio da, ako neće da proda stan ili da ode milom, ne preostaje mu ništa drugo do da ga na to natera silom. Izgovor za tu posetu bio je kvar lifta. „Juče sam svratio i video da lift ne radi – reče Soteras. – Pozvao sam majstora koji mi je rekao da je lift prilično star i da će više koštati popravka nego ugradnja novog. Dakle, ako razumeš, mislim da je u ovoj situaciji bolje ne popravljati ga.” Iznenaden time, Balager, koji tog dana nije izlazio napolje, reče da se sinoć peo liftom i da je radio savršeno dobro. Možda je i bilo tako, dopustio je tu mogućnost Soteras, ali noćas, kada je on dolazio, lift nije radio. Pomalo začuđen, Balager, koji je živeo na petom spratu i koji je koristio lift barem nekoliko puta dnevno, reče da bi o tome trebalo porazgovarati i sa ostalim stanarima. Uz široki osmeh Soteras odgovori da, osim bakice koja je živela na drugom, koja samo što se nije preselila, nije preostao više ni jedan stanar, i da će ono što se njih dvojica dogovore biti zakon.

Balager je to primio k znanju ali nije shvatao sve posledice. Tačno je da se već neko vreme nije ni sa kim sretao na stepeništu, ali šta sad to znači? Da su se svi stanari odselili?

Da su mu, jedan za drugim, prodavali stanove? Soteras potvrdi uz pobeđnički osmeh: upravo tako, pre nedelju dana je kupio i poslednji stan, a svi koji su živeli kao podstanari su pristali da se odsele. I šta ćemo sada, bez lifta?, upita ga naivno Balager. Soteras slegnu ramenima i reče da će biti iskren: kao vlasnik osamdeset i osam posto nekretnine, on je spreman da uloži novac koji je potreban za renoviranje zgrade od podruma do krova, bez nadoknade troškova, ali ne i da krpi tu i tamo. Šta znači to 'krpiti tu i tamo'?

upita ga Balager i dalje ne shvatajući situaciju. Ako se lift pokvario, trebalo bi ga popraviti, zar ne? Ne, po njegovom mišljenju ne bi trebalo, kategorično odvrati Soteras. Upravo je to ono što je došao da mu kaže. Taj lift je od pre Hrista. Nije spreman da plati osamdeset i osam procenata popravke koja može da košta Boga oca, samo da bi jedan jedini stanar u zgradi, a to je Balager, mogao da njime ide gore-dole. Ne želi da zloupotrebljava svoj dominantni položaj, ali misli da je bolje da, umesto da troši novac na pojedinačne popravke, uhvati vola za rogove i renovira celu zgradu, od podruma do krova. Ako mu dozvoli trenutak – skide kožnu jaknu koju je nosio, skupu kožnu jaknu, jednu od onih što je u prodavnicama u izlogu drže vezanu lancem kako ih ne bi ukrali – objasniće mu planove koje ima. Biće to zaokružen posao. Sa malo ulaganja može se zaraditi gomila novca. U toj četvrti, renovirani stanovi vrede čitavo bogatstvo.

Balager ga je slušao uz sve veću nevericu. Šta on to njemu predlaže? Zajednički posao?

On nije želeo nikakav posao, ni zaokružen ni skockan. Poslovi su ga inače slabo interesovali. Kada je Soteras pomenuo sumu koju bi on trebalo da uloži, prekide ga zapanjeno. Smešna suma, je li to rekao? Milostinja? On se izvinjava, ali on nema te pare i teško da će ih ikada imati. Soteras nije začutao. Ako nema te pare, on mu ih može pozajmiti, a vratiće mu kada proda stan, posle renoviranja. Ili, ako mu je tako lakše, može da podigne kredit sa hipotekom. Ali ja ne želim kredit, odgovori Balager, niti želim da prodam stan, niti želim da ga renoviram. Baš mu se dopada, takav kakav je. Soteras se nasmeši, uz izraz lica negde između strpljenja i arogancije. Potpuno ga razume, reče. Ako nema novca i ako mu nije važno što živi u zgradi sa tako lošim uslovima, logično je da ne želi da se upliće u sve to. Ali biće mu sve teže da tu živi, kako to ne shvata? Zgrada se polako raspada. Danas je to lift, ali sutra bi mogle da budu grede koje nose oluke ili temelji. Živeti u takvoj zgradi je opasno. Ako bi došla opštinska inspekcija, utvrdila bi da tu stanovanje nije moguće. Zna li šta bi još mogli da urade? Ako on ne bi hteo da

se ulazi u radove koji će sigurno biti komplikovani i za koje se ne zna ni koliko će trajati ni koliko će koštati, jer kad su takvi radovi u pitanju čovek može da u njih uđe ali ne zna kako da izađe, on je spreman da mu pronade drugi stan koji će mu odgovarati. Ne, ne, nisi me razumeo, nestrpljivo reče Balager. On ne želi da ode odatle. Ne može da ode. Zašto?, upita prkosno Soteras. Pa zato što piše roman, reče Balager, i zato što mu je od ključnog značaja da ga završi na istom mestu na kome ga je i započeo.

Soteras je reagovao kao da se zainatio da pregovara oko što boljih uslova, kao da je hteo da ga moli. Pomenuo je jednu izdašnu sumu – razumeo je jedino jezik novca – a kada mu je Balager rekao da se ovde ne radi o brojkama, da je on pisac i da, za njega, ono što piše vredi više od novca, on se uvredi. „Sa lovom koju ti nudim, možeš da kupiš apartman iste površine u 'Hostelu de la Gavina'¹ i da, povrh toga, završiš taj roman, ili šta već završavaš.” Balager odgovori da je to možda tako, ali da on ne želi da završi svoj roman u „Hostelu de la Gavina”, niti da se bakće da traži neki stan. Roman je počeo da piše ovde i tu želi i da ga završi. Ne želi ništa ni od koga, da li to razume?

Razgovor se produžio za još pola sata, vrteći se u krug kao pokvarena ploča, a jedino što je bilo jasno je da se Soterasu žuri da započne sa radovima na renoviranju zgrade, da nije raspoložen da potroši ni paru na opravku lifta i da, ako Balager ne pristane da proda stan niti da ga privremeno napusti milom, učiniće sve što je do njega da ga izbaci silom. Sledećeg dana, Balager je pozvao nekog majstora ne bi li saznao koliko bi koštala popravka lifta, misleći da ukoliko se radi o manjoj sumi, da će on to da plati i gotovo. Ali suma nije bila tako mala pa je radije precrtao lift i počeo da ide peške gore-dole. Na kraju krajeva, čoveku kao što je on, koji živi zatvoren u svom stanu, ovakva vežbica ne može da škodi. Majstor nije znao da mu kaže razlog kvara, a Balageru je ostala mrvica

¹ Luksuzni hotelsko-apartmanski kompleks u blizini Barselone (prim. prev. i dalje, osim fusnota u kurzivu)

sumnje, misleći da je kvar možda prouzrokovao i sâm Soteras. Ta mrvica se pretvorila u otvorenu sumnju kada je, posle nekoliko dana, iz razloga koje Balager nikada nije uspeo da razazna, interfon takođe prestao da radi.

Od tada, Soterasove pretnje počinju da se obistinjuju.

Opština je poslala inspektora, i on je ustanovio da, zapravo, zgrada ne ispunjava idealne uslove za stanovanje. Nije naložio raseljavanje, niti je zaključio da je zgrada u ruševnom stanju uprkos Soterasovom pritisku, ali je naredio obnovu oluka na strani zgrade koja je bila prema dvorištu. Soteras je angažovao arhitektu da napravi plan obnove oluka, sve to je odobrio na vanrednom sastanku skupštine stanara koji se pretvorio u parodiju, a koji se završio vikom, i na kome su učestvovali samo Balager i on, i sve to je predočio opštini. U rekordnom roku je dobio sve dozvole, sazvao novi sastanak vlasnika stanova, koja je ponovo bila burna, kako bi odobrio početak radova, a dve nedelje kasnije, ko zna kakvim sve smicalicama i lažima, je uspeo da preduzeće koje snabdeva zgradu plinom obustavi isporuku plina iz bezbednosnih razloga.

Rešen da se odupre, Balager je otišao do opštine da tuži Soterasa i da traži da ponovo počnu sa isporukom plina. Ali, kako mu je objasnio službenik sa najvišeg nivoa do koga je uspeo da dođe, ni Soteras ni preduzeće za snabdevanje plinom nisu uradili ništa nezakonito, te s toga, opština protiv njih tu ništa ne može. Videvši da tu nema više šta da traži i da će morati da se privikne na život bez plina – što zapravo znači bez grejanja, bez tople vode i bez mogućnosti da nešto skuva, ali srećom ne i bez viskija – Balager je sebi kupio dve male električne grejalice, koje su bile jeftine mada su kasnije pravile trošak, i poče da se navikava na tuširanje hladnom vodom. Prvih dana mu je bio napor da se popne do stana, ali sada mu se to nije činilo kao loša navika: razgibavao je telo i bistrilo misli. Da bi potom mogao da sedne da piše, raspoložen, kao kad savlada mamurluk. Kupio je i mikrotalasnu, kako ne bi morao stalno da jede napolju, i pretvarao se u strogog sudiju gastronomskih vrlina konzervi i smrznute hrane.